

ARGUS

DE STEM VAN SPRAKELOZE WILDE DIEREN

Inhoud

3 Redactie: Nederland mag niet stilstaan Ook het derde kabinet Balkenende belooft weinig goeds voor onze in het wild levende dieren.

4 Harm Niesen: De afbraakmaatregelen van Balkenende II Column. Hoewel ze hun meerderheid in het parlement al lang hebben verloren, gaat de regeringscoalitie in haar nadagen vrolijk door met de uitholling van de Flora- en faunawet.

5 Harm Niesen: Streep door uitzetten korhoenders op de Veluwe Rechtbank stelt De Faunabescherming in het gelijk.

7 Rita Stockmann: Vossenjacht weer open Minister Veerman ziet kans om de motie om de vos weer vogelvrij te laten verklaren door de Eerste Kamer heen te loodsen.

10 Redactie: Veluwse jagers voeren wilde zwijnen vet Verslag van de ludieke actie tegen het bijvoeren van in het wilde levende dieren ten behoeve van de jacht.

12 Leo van den Bergh: Ganzenjacht-notities In dit eerste deel van zijn Ganzenjacht-notities laat de auteur zien hoe het momenteel gesteld is met de bescherming van ganzen in de Betuwe.

17 Betty de Jong: De buit van Vos(s) Vaste rubriek met actueel dierenleed uit de media.

18 Jan Bouterse: Dode of afstervende bomen Waarom het veelal beter is om afstervende en dode bomen niet uit de natuur weg te halen.

20 Jan van den Braak: Kostbare natuurgebieden beter beschermd Over de werkelijke betekenis van de aangepaste Natuurbeschermingswet voor het behoud van unieke en kwetsbare natuurgebieden.

22 Rita Stockmann: Van Jachtfonds naar Faunafonds Met de invoering van de de Flora- en faunawet maakte het Jachtfonds plaats voor het Faunafonds. Maar was dit méér dan een naamswijziging alleen?

24 Harry Voss: Jachthutten.nl Vaste rubriek.

omslag Taigarietganzen. Zie pagina 12 l/m 16 (foto: Arnold van den Berg).

Colofon

ISSN 0166-5073

Argus is het kwartaaltijdschrift van De Faunabescherming. Argus wordt toegestuurd aan donateurs die minstens € 16,- per jaar betalen via Postbanknummer 116072 te Renkum. Sympathisanten betalen minstens € 5,- per jaar en ontvangen jaarlijks de Fauna-Nieuwsbrief. Indien u De Faunabescherming testamentair wenst te gedenken, wordt u verzocht contact op te nemen met de penningmeester.

Donateursadministratie

Postbus 150, 6870 AD Renkum, Postbanknummer 116072. Voor adreswijziging en vragen over de jaarlijkse donatie kunt u ons mailen: don-adm.dbf@hetnet.nl.

Bij betaling vanuit het buitenland dient men één van de genoemde codes toe te passen namelijk:

IBAN: NL36 of PSTB 0000 116072 of BIC: PSTBML21.

Secretariaat

Mw. A. P. de Jong, Amstedijk Noord 135, 1183 TJ Amstelveen, Telefoon (020) 641 07 98, Telefax (020) 647 37 00, E-mail: faunabescherming@wanadoo.nl.

Penningmeester

Mw. I. v.d. Abeele, Korenbloemstraat 30, 6871 WE Renkum, Telefoon (0317) 31 84 87.

Bestuur

I. v.d. Abeele, M.C.J. Bouterse, R. Busser, G.A. Ellenbroek, A.P. de Jong, N. Koffeman, H.H. Niesen, R. Stockmann, M. Thieme, S.H.D. Voës.

Medewerkers

Jan Bouterse, Pauline de Jong, Niko Koffeman, Harm Niesen, Norman van Swelm, Marianne Thieme.

Redactieadres

Gerard Ellenbroek, Ratelaar 47, 7322 GM Apeldoorn, Telefoon (055) 360 36 06, E-mail: ga.ellenbroek@chello.nl.

Fotoredactie

Rob Busser, Berkelsingel 5, 7201 BK Zutphen, Telefoon (0575) 51 54 62, E-mail: studiorb@planet.nl.

Website

www.faunabescherming.nl.

Vormgeving

Rob Busser (studio RB), Zutphen.

Druk

Tesink bv, Zutphen.

Knipselkrant

Zes keer per jaar verschijnt de Fauna-Knipselkrant, een bloemlezing van de in de Nederlandse pers verschenen artikelen over jacht en faunabeleid. U kunt zich abonneren door overmaking van € 8,- per jaar op Postbanknummer 116072 ten name van donateursadministratie De Faunabescherming te Renkum, onder vermelding van 'Knipselkrant'. Voor de krant bestemde knipsels kunnen worden gestuurd naar: Fauna-Knipselarchief, Schelfhoutplantsoen 10, 1701 NG Heerhugowaard.

Doelstelling

De Faunabescherming is een landelijke organisatie. Haar doel is een ethisch en wetenschappelijk verantwoord faunabeleid. De Fauna-bescherming tracht haar doel te bereiken door het bepleiten van verbetering in de wetgeving, het propageren van milieuvriendelijke beheersmaatregelen, het stimuleren van onderzoek en het bekend maken van onderzoeksresultaten aan beleidsinstanties en publiek.

Nederland mag niet stilstaan

'Nederland kan en mag niet stilstaan' riep de zojuist over de affaire Hirsi Ali gestruikelde Minister President Balkenende toen hem werd gevraagd hoe het nu verder moest met de toekomst van ons land. Snel waren de krokodillentranen van CDA en VVD over het vertrek van de twee D66-ministers gedroogd en kon informateur Lubbers aan de slag om de mogelijkheid voor een minderheidskabinet te onderzoeken. Ook daar was weer ongewoon weinig tijd voor nodig en binnen enkele dagen was er een 'nieuwe' regeringsploeg. Het derde kabinet Balkenende in vier jaar tijd was een feit. De hele Tweede Kamer, inclusief de oppositie, liet het zich allemaal maar aanleunen. Iedereen leek hard aan vakantie toe en met dat mooie weer had men er weinig zin in om dwars te gaan liggen. Om ook de laatste kritische leden van de Kamer op zijn hand te krijgen haastte de nieuwe premier zich om duidelijk te maken dat het kabinet zich bewust was van zijn begrenzingen en zich daarom 'terughoudend en zorgvuldig' zou opstellen.

'Het kabinet is zeer gemotiveerd om voort te bouwen op de fundamenten van zijn voorganger' verklaarde de premier. Toch stemt het ons om één of andere reden niet zo blij, dat 'voortbouwen op fundamenten'. De afgelopen jaren hebben Balkenende I en II ons laten zien in welk tempo men allerlei uiterst moeizaam tot stand gekomen natuurbeschermingsmaatregelen weer ongedaan kon maken. In het artikel van Harm Niesen op pagina 4 wordt daar nog eens uitgebreid op ingegaan. Het is zeer te hopen dat de terughoudendheid, die dit kabinet zegt in acht te zullen nemen, ook geldt voor het nemen van beslissingen over nog meer dieronvriendelijke maatregelen. We hebben echter wel onze twijfels, zeker nu er met steun van de nog niet helemaal uitgestorven LPF-fractie wellicht nog iets te halen is op dit gebied. De komende drie maanden zullen dat uitwijzen. Intussen kunnen we weinig anders doen dan blij zijn met vervroegde verkiezingen en hopen dat we weer sneller een diervriendelijke meerderheid in de Tweede Kamer hebben dan we enkele weken geleden nog dachten.

Redactie

Uitslag e-mail protestactie

Aan allen die onze e-mailprotestactie tegen de vossenjacht hebben ondersteund

Wij willen alle 6150 personen en organisaties bedanken die in korte tijd mails hebben gestuurd naar 22 kamerleden van de vaste kamercommissie van LNV, en de fractieleiders die het lot van een wettelijk beschermde diersoort de vos in hun handen hadden.

Vanaf mei staat de vos op de landelijke vrijstellingslijst en mag om vele redenen en met nagenoeg alle middelen worden bestreden en gedood. Helaas moeten wij constateren dat CDA, VVD, D66, LPF en Christenunie niet het fatsoen hebben opgebracht op enigerlei wijze te reageren. En dankzij deze falende volksvertegenwoordigers is de vos nu vogelvrij verklaard.

De afbraakmaatregelen van

Een kwartaaltje rust op het gebied van het faunabeleid zit er niet in. De Tweede Kamer en minister Veerman blijken nog lang niet klaar met de uitholling van de Flora- en faunawet. De regeringscoalitie zou volgens de opiniepeilingen allang geen meerderheid meer hebben en dan zou je mogen verwachten dat ze zich een beetje terughoudend opstellen met het nemen van discutabele of ingrijpende maatregelen. Daarvan is nog niets te merken. Waarschijnlijk is onze levende natuur daarvoor niet belangrijk genoeg en lenen de schamele resten van onze inheemse fauna zich in de ogen van de grote meerderheid van de Tweede Kamer bij uitstek voor ongegeneerd cliëntalisme. De kans dat ze er bij de volgende verkiezingen op worden afgerekend, schatten ze kennelijk heel laag in. Veel belangrijker is, dat de plattelandsbevolking tevreden wordt gesteld. Of hun wensen op enige redelijkheid berusten is daarbij niet van belang. Alleen hun stemmen tellen. Het bontst maakte de minister in hoogsteigen persoon het wel. Door vrijwillige Weidevogelbeschermers gaan méér weidevogellegfels verloren dan door vossen. Maar de vos wordt in een uiterst misleidend persbericht van het ministerie verantwoordelijk gesteld voor veertig procent

van de verliezen. In gewoon Nederlands een leugen, klinkklare onzin. Nog afgezien van alle andere redenen om geen heil te zien in de vossenjacht. Maar er zit meer in het vat. Minister en Kamer hebben vastgesteld dat jacht níet verstorend werkt in natuurgebieden. Een verrassende visie, niet gebaseerd op enig onderzoek. Maar binnenkort moet de plezierjacht op konijnen, wilde eenden, fazanten, hazen en houtduiven in onze streng beschermde reservaten weer als vanouds mogelijk zijn. Goede oude tijden herleven. Een andere slimme vondst van de minister: één en dezelfde vogelsoort kan tegelijkertijd zowel allochtoon als autochtoon zijn. Al onze wilde ganzen zijn 's winters beschermd - nou ja - maar mochten ze besluiten hier ook de zomer te willen doorbrengen, dan krijgen ze de doodstraf. Dan worden ze zonder pardon gekwalificeerd als exoot, de minister weet namelijk veel beter dan een wilde gans, waar deze vogels wel en waar ze niet horen te broeden. De minister als grote rem op de evolutie. Als het aan hem ligt blijven brandganzen tot in alle eeuwigheid op Nova Zembla broeden. Ook als daar over een paar miljoen jaar een tropisch regenwoud aanwezig is. Regels zijn regels. Minister Verdonk kan nog iets

Balkenende II

van haar landbouwcollega leren. Volgens ons is dit in strijd met de Europese regels: daar kent men voor één vogelsoort maar één status. En een wilde ganzensoort is in heel Europa per definitie nooit een exoot.

Ook de provincies laten zich niet onbetuigd. Zuid-Holland heeft hierop onmiddellijk een vrijstelling voor de grootscheepse vernietiging van alle overzomerende ganzen geproduceerd.

Maar er zijn ook lichtpuntjes, met name in Noord-Holland. Als de voortekenen tenminste niet bedriegen, want een concreet plan is er nog niet. Nadat de rechter op ons verzoek een stuk of tien ontheffingen naar de prullenbak heeft verwezen, wil de Noord-Hollandse gedeputeerde het roer radicaal omgooien. Geen ongebreidelde bestrijding meer van ganzen, knobbelzwanen, eksters, vossen, enzovoorts. En als ze niet mee willen werken, doeken we de Faunabeheereenheid maar op. Doen we het in noodgevallen als provincie maar in eigen beheer. Als dat nou eens werkelijkheid zou kunnen worden!

Harm Niesen

Grauwe ganzen en een brandgans in de uiterwaarden van de IJssel (foto: Rob Busser).

Uitspraak rechtbank

Streep door uitzetten korhoenders op de Veluwe

Vorig jaar augustus schorste de Amsterdamse rechtbank voorlopig de vergunning die LNV aan de Hoge Veluwe had verleend om korhoenders uit te zetten. In april deed de rechtbank definitief uitspraak: het uitzetten van korhoenders in het Nationale Park de Hoge Veluwe is nu echt verboden. Korhoenders komen in ons land nog maar op één plaats in het wild voor: op de Holterberg in Salland, Overijssel. Deze kleine en kwetsbare populatie heeft een volstrekt unieke genetische samenstelling en is optimaal aangepast aan het leven in het West-Europese laagland. De duizend uit gevangenschap afkomstige vogels die de Hoge Veluwe in tien jaar tijd wilde loslaten, zijn niet aangepast aan de omstandigheden in het wild. Bovendien staat allerminst vast dat de Hoge Veluwe nu, ondanks pogingen het landschap aan te passen, geschikt is voor korhoenders. Tot nu toe zijn alle uitzetprojecten in Europa mislukt en deskundigen zijn er van overtuigd dat ook dit project geen kans van slagen heeft. Juist van herintroductie afkomstige vogels vertonen vaak een opmerkelijk zwerfgedrag, tot ver buiten de regio. De rechtbank is met De Fauna-bescherming van mening dat het risico van vermenging van de Sallandse vogels met de uitgezette exemplaren allerminst denkbeeldig is. Waarmee het unieke Sallandse korhoen voorgoed zou verdwijnen. Internationale natuurbeschermingsregels verbieden het uitzetten van dieren onder deze omstandigheden. De rechtbank heeft bovendien overwogen, dat Nederland de dwingende Europese regels betreffende de herintroductie van zeldzame soorten niet op juiste manier in de Flora- en faunawet heeft geïmplementeerd. Door al deze onzorgvuldigheden in de vergunningverlening door het ministerie van LNV zullen dit soort herintroducties naar onze verwachting voor langere tijd onmogelijk zijn. Het ministerie van LNV moet nu een nieuwe beslissing op het bezwaar van De Faunabescherming nemen, waarbij zorgvuldig rekening gehouden dient te worden met de uitspraak van de rechtbank. Tot zes weken na die nieuwe beslissing is de huidige vergunning geschorst. Inmiddels hebben zowel het ministerie van LNV als de Hoge Veluwe op het laatste nippertje aangekondigd, tegen de beslissing van de rechtbank in hoger beroep te gaan bij de Raad van State. Gezien de ernst van de door de Amsterdamse rechtbank geconstateerde gebreken bij de vergunningverlening, kunnen we ons nauwelijks voorstellen dat ze daar enige kans maken. We wachten het hoger beroep met vertrouwen af.

Harm Niesen

Vossenjacht weer open

RITA STOCKMANN

Minister Veerman van LNV heeft de motie om de vos vogelvrij te verklaren

succesvol door de Eerste Kamer geloodst.

Daarmee is er een einde gekomen

aan het begin van bescherming van ons

grootste roofdier. De vos is door deze

wetswijziging landelijk vanaf

12 mei 2006 vrijgesteld van wettelijke

bescherming volgens de Flora- en

faunawet en daarbovenop mogen

de provincies nog ontheffingen

geven voor aanvullende

nachtjacht met lichtbakken.

Zowel in de Eerste Kamer als in de beantwoording van de kamervragen zegt Veerman dat de wet - landelijke vrijstelling (artikel 65) - nu alleen ruimte biedt om vossen te bejagen als er daadwerkelijk schade is of dreigt en met name alleen bij weidevogels als er sprake is van nest- of kuikenpredatie. Dat mag dan wel zijn fragmentarische uitleg aan de politiek zijn, maar artikel 65 is natuurlijk veel breder. En dat vertelt meneer Veerman er niet bij.

Selectieve voorlichting

Nieuw is dat de vos op de landelijke vrij-stellingslijst is geplaatst vanwege 'schade aan de fauna'. Er is geen enkele limiet gesteld aan tijd en plaats en daarvoor biedt artikel 65 ook geen ruimte. Dat betekent dat er in heel Nederland gedurende het gehele jaar op vossen mag worden gejaagd. In de praktijk betekent het, dat ook wanneer een vos een fazant of een ander dier opeet of dreigt op te eten, de jager al snel vindt dat er schade aan de fauna dreigt. Hij mag dus de vos schieten. De minister verzwijgt dit deel van de vrijstelling in zijn beantwoording van vragen uit de

beide Kamers en spreekt uitsluitend over weidevogels. Minister Veerman vergoelijkt de nieuwe regel door te zeggen dat het alleen mag met schriftelijke toestemming van de grondgebruiker. Dat is waar, maar dat is louter een formele handeling ter eventuele controle van het tot jagen (schadebestrijding) gerechtigd zijn op die plaats. Anders dan de minister suggereert, heeft die toestemming niets te maken met een afweging om wel of niet tot het doden van dieren over te gaan. In de eerste plaats omdat de grondgebruiker niet hoeft te beoordelen of de vos schade toebrengt aan de fauna, omdat, volgens rechterlijke uitspraken die afweging al is gemaakt door de minister. In de tweede plaats omdat niemand, en dus ook de grondgebruiker niet, predatie mag aanmerken als schade aan de fauna als hij tenminste zijn biologielessen heeft begrepen. De praktijk is eerder dat de jachthouder van de grondgebruiker carte blanche krijgt of neemt, met het dreigement nooit meer bij oproep schade te zullen bestrijden, als hij verder niet alles mag schieten wat mogelijk is.

Toezicht gereduceerd tot nul

Op regulier toezicht hoeft niemand te rekenen. Zoveel is wel duidelijk, nu de minister in de Eerste Kamer heeft gezegd dat er voor de AID (Algemene Inspectie Dienst van het ministerie van LNV) in principe geen rol is weggelegd. De politie moet zorgen voor de landelijke vrijstelling en de Buitengewone Opsporings Ambtenaren (BOA's) voor handhaving van de provinciale regels. De jagers zullen hier blij mee zijn, sterker nog: *Zij hebben dit altijd gewild. Wetende dat de politie óf geen tijd heeft óf die politieman stuurt die het meest van jagen afweet.* En veelal is dat dus een jagende politieman. Al bij de oprichting van de Wild Beheer Eenheden (WBE's) maakten de jagers duidelijk dat het wenselijk is één of meerdere BOA's in de jagersclub te hebben. Handig voor van

alles. Inmiddels is daar ruim aan voldaan. Provincies, die BOA's in dienst hebben om de Flora- en faunawet te controleren, ontkomen niet aan deze zichzelf en WBE-vrindjes controlerende belangenverstrengelaars!

Alibi om te kunnen blijven jagen

Nieuw is dat de Algemene Maatregel van Bestuur, die verder regelt hoe deze vrijstelling gebruikt mag worden, niet meer voor twee jaar geldt maar voor onbepaalde tijd. Bovendien is in de tekst opgenomen: *Ter voorkoming van in het huidige of komende jaar dreigende schade...*. Dat betekent dat de jager altijd een alibi heeft om te jagen. Als de schade er nu niet is dan komt hij wellicht volgend jaar en dus: *schieten maar!* Ook nieuw is dat

Vossen zijn door jarenlange meedogenloze jacht van dagdier nachtdier geworden. Ze krijgen nooit meer rust als provincies ontheffingen voor nachtjacht met lichtbakken blijven toestaan (foto: Geurt Besselink).

wanneer er ergens schade is of dreigt op één plek, op het gehele grondgebied van een WBE (meestal vijfduizend hectare dus ter grootte van het hele Nationaal Park De Hoge Veluwe) jagers op vossen mogen jagen. En omdat de provincie Flevoland maar één WBE telt mogen jagers dus vossen schieten in de hele provincie als er één weidevogel of fazant het waagt in de nabijheid van een vos te komen. Dat is in flagrante tegenstelling tot wat Veerman in de Eerste Kamer heeft gezegd: *'De vrijstelling biedt de mogelijkheid om op te treden als er schade is of dreigt en als de nood aan*

de man komt. Het gaat steeds om het beginsel van schadelijkheid. Het gaat dus niet om een vermoeden daarvan, maar om het bestaan daarvan'. Even verderop maakt hij het nog bonter: "Voor bestrijding van de vos uit oogpunt van faunabescherming betekent dit bijvoorbeeld dat een vos alleen mag worden afgeschoten als de hij zich bevindt in een gebied waar weidevogels broeden. Immers dan pas is er schadegevoeligheid. Volgroeide weidevogels kunnen aan vossen ontkomen'.

Jagerslobby werkt bij Veerman

Tot zover als het gaat over het punt in de wet 'schade aan de fauna'. Maar wat de minister niet vertelt en waar niemand naar gevraagd heeft is het feit dat de vos nu ook landelijk en het hele jaar bejaagd kan worden voor de overige punten die al in artikel 65 stonden namelijk voor: *'Belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, bedrijfsmatige visserij en wateren'*, wanneer er geen andere bevredigende oplossing is en wanneer er geen afbreuk wordt gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de te bejagen soort. De Koninklijke Nederlandse Jagers Vereniging (KNJV) en de daaruit ontsane WBE's zijn door het ministerie van LNV aangewezen om (bejaagbare) diersoorten te inventariseren. En niet alleen voor wat betreft vossen moet je dat met een ongerust hart aan jagers overlaten. Die komen superlatieven te kort om de stand van de vos te beschrijven. Dat betekent dat boeren en jagers die jarenlang de publieke opinie bestookten met onbewezen verhalen over doodgebeten lammeren, schapen en kalveren door vossen, hun lobbywerk wettelijk bekroond zien. Pluimveebedrijven met of zonder vrije uitloop van pluimvee, kunnen zonder zich te bekommeren over voswerende afrasteringen, zelf bepalen dat zij vossen voortaan zullen schieten. Zoiets vaags en rekbaars als 'geen andere bevredigende oplossing' bracht zelfs geraadpleegde rechters tot tegenstrijdige vonnissen.

Minister heeft grote duim

De minister vindt het niet zinvol om de vos een schoontijd te gunnen omdat die samenvalt met het broedseizoen van de weidevogels. Ook hier wreekt zich het feit dat de minister heeft gekozen voor de landelijke vrijstelling en niet voor de bestaande Provinciale plaatselijke ontheffing, omdat met deze wetswijziging geen maatwerk meer geleverd kan worden zoals altijd het credo van

de jagers luidt. Immers, een vos in een bosgebied op de Veluwe, waar geen weidevogels zijn en nauwelijks (uitgezette) fazanten, mag volgens de wet worden bejaagd. Alleen doet Veerman het in zijn voorlichting aan de Kamers voorkomen alsof hij geen andere keuze heeft dan 'geen schoontijd voor de vos'. En dat heeft hij natuurlijk wel.

Een geliefde bezigheid van de minister is het verdoezelen van en voor eigen gebruik interpreteren van onwelgevallige adviezen of onderzoeken. Zelfs als ze zijn uitgevoerd op zijn eigen initiatief, vijf jaar hebben geduurd en €2.000.000,- aan gemeenschapsgeld hebben gekost. Bij de behandeling van het wetsontwerp in de Eerste Kamer zegt Veerman over het meerjarig predatieonderzoek aan weidevogels: *'Het onderzoek wijst uit dat de vos grosso modo voor veertig procent van de schade aan weidevogels verantwoordelijk kan worden gesteld'*. Dat dit nooit de conclusie van het onderzoek kan zijn, verwoordt de heer H. Schekkerman, lid van het projectteam van het onderzoek in een mail aan de Faunabescherming op 7 april: *'De Minister kan dat niet in de conclusies in het rapport gelezen hebben. Waarschijnlijk heeft hij, danwel zijn bron, heel selectief geshopt in de cijfers die er in staan, maar dan is het nog niet logisch dat hij op zo'n getal uitkomt...'*.

Een greep uit de trucendoos

Een andere onacceptabele motivering aan de Kamer om deze landelijke vrijstelling er door te drukken is deze. Bij de plaatsing van de kraai en de kauw op de landelijke vrijstellingslijst in 2004, die overigens dezelfde status hebben als de vos nu, motiveerde de minister zijn daad door te wijzen op het feit dat alle provincies de kraai en de kauw op de provinciale vrijstellingslijst hadden gezet. Daarom konden ze evengoed op een landelijke vrijstellingslijst geplaatst worden omdat ze dus toch al in het hele land schade toebrachten. Bij de vos hanteert de minister de omgekeerde redenering: *'Ik stel vast dat de provincies verschillend hebben gereageerd op verzoeken tot ontheffing. Ook is in verschillende provincies niet tijdig of, gelet op het schadelijk optreden van de vos, niet tijdig genoeg, gereageerd'*. Dit en de druk uit de Tweede Kamer vanuit jagerslobbyisten Annie Schrijer- Pierik (CDA), J. Snijder- Hazelhoff (WD) en Wien v.d. Brink (LPF) vond de minister voldoende om ook dit punt in de Flora- en faunawet te wijzigen.

Lichtbakken

Verdere consequenties van de wetswijziging zijn de middelen waarmee gejaagd mag worden en daarom moet ook daar naar worden gekeken. Om met lichtbakken te mogen jagen tussen zonsondergang en zonsopgang moet aanvullend een ontheffing ex-artikel 68 bij de provincie worden aangevraagd. De verwachting is dat deze probleemloos worden verstrekt, waarmee de nachtjacht met lichtbakken, een stropersmethode, straffeloos kan worden toegepast. Provincies hebben ook de vrijheid ontheffing te verlenen om te schieten vanuit een rijdende auto, zowel overdag als 's nachts. Dit zijn dus de extraatjes waar de gedeputeerde van de provincie voor kan zorgen. Wij zullen dit uiteraard blijven volgen en vermelden welke provincies gehoor geven aan jagerswensen.

Handen als hulpmiddel

Andere middelen om vossen te bejagen zijn honden, niet zijnde lange honden. Met lange honden worden bedoeld:

“honden, die in staat zijn hazen op het gezicht te achtervolgen en, zonder deze door de achtervolging te hebben afgemat, in te halen en te bemachtigen”.

Maar wat wel mag is het inzetten van 'aardhonden' van 1 september tot 1 maart ieder jaar. Aardhonden zijn honden op korte pootjes die ondergronds kunnen apporteren en vooral vechten en die worden gebruikt om vossen uit hun holen te verjagen. Omdat er vaak ongelukken gebeuren met deze hondjes omdat ze óf gewond raken óf zich niet kunnen bevrijden uit het gangenstelsel, worden ze soms uitgerust met een opsporingszender met bijbehorende ontvangstapparatuur. Valkeniers mogen gefokte jachtvogels zoals havik en slechtvalk gebruiken om vosjes te doden. Er is nog een wetswijziging in de maak die beoogt toe te staan dat meer soorten roofvogels mogen worden gebruikt voor de jacht.

De kunstbouw

Kastvallen mogen worden gebruikt om vossen in te vangen. Ze worden gelokt

Een vossenburcht vernielen? Van minister Veerman krijgen jagers carte blanche.

Inloopkooien met lokaas voor zoogdieren om deze vervolgens naar ieders smaak te mogen doden moeten onmiddellijk worden verboden.

Een afgedankt zoogdier in vangkooi als lokaas voor vossen. Maar Minister Veerman in de Nederlandse Jager: *'De jager heeft het volste recht op brede waardering'*.

Fotografie: Rob Busser.

met een lekkernij en als ze daarin bijten valt de deur dicht en moet het dier in geweldige stress afwachten wanneer de jager zijn prooi komt afmaken. Een andere methode is het gebruik van de kunstburcht. Dat is een door jagers zelf ingegraven stelsel van pvc buizen met een ronde ketel als verblijfplaats voor de vos. Voordeel van deze methode is dat de kunstbouw in open landschap, daar waar de vos zelf geen burcht graaft, het goed doet. Een ronde ketel zodat de vos zich niet kan verstoppen als de burcht door honden wordt uitgedreven is ook een pré, aldus het advies van jagers. De ingang van de kunstbouw kan gecamoufleerd worden, zodat de voorbijganger niet ziet wat daar gebeurt.... Hoe in alle gevallen vossen mogen worden gedood, als ze zijn gevangen, mag de jager ook zelf beslissen. Kleine vosjes die zich proberen te verdedigen kunnen al behoorlijk bijten en worden dus in een zak geschud en doodgeslagen tegen een boom. Prettige bijkomstigheid voor de jager is dat het diertje niet zodanig is geschonden dat het geen geld meer oplevert bij de

preparateur. Opgezette vossen doen het vooral goed als souvenir of als decoratie in café's of andere horeca-gelegenheden op het platte land.

Dat schadebestrijding een cover-up is voor jachtgenot bewijzen wel de discussies in jagerskring over de lokfluit. Er gaat niets boven een goede lokfluit. De reeënfiep, de eendenlokfluit, de vossenlokfluit, het zijn allemaal onmisbare attributen voor de schadebestrijder. Een vos kruist niet zomaar je pad, daar moet een speciale lokfluit uit de VS voor ingevlogen worden. Eén die een klagende haas nabootst bijvoorbeeld. Alleen de lokfluit is een ongeoorloofd middel in de wet. Maar niemand die het hoort laat staan ziet of verbaliseert.

Vossen nu echt vogelvrij

Het getuigt van verregaande respectloosheid voor dieren dat de minister het geoorloofd acht om nesten, hollen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren, in dit geval de vos, te beschadigen, te vermelen, uit

te halen, weg te nemen of te verstoren. Daar is in de landelijke vrijstelling (artikel 65) een algehele ontheffing op van toepassing. Dat betekent dat jagers vossenholen mogen uitgraven, onder water zetten, gas erin mogen laten stromen en verder alles wat zieke geesten nog meer kunnen bedenken en wat in het verleden ook herhaaldelijk voorkwam. Er worden niet alleen hollen met een schop overhoop gehaald maar ook met een shovel of pikhouwelen als dat gemakkelijker gaat. En ook als er jonge vosjes of soms dassen in het hol aanwezig zijn, is dat geen enkel probleem. Je mag ze alleen niet met die middelen doden. Maar wanneer vossen uiteindelijk in blinde paniek toch het hol uitvluchten, - u raadt het al - dan mag je ze schieten, door honden en roofvogels laten pakken enzovoorts. Het ministerie liet onlangs weten naar aanleiding van onze actie aan kamerleden over het doodslaan van vosjes, dat middelen tot delven of slaan om te doden wettelijk verboden zijn. Het kan ons niet geruststellen. Beleidsmakers en Kamerleden wel?

Veluwe jagers voeren

In een geslaagde actie in de bossen van de gemeente Heerde heeft De Faunabescherming pers en publiek laten zien hoe het komt dat de wilde zwijnen populatie op de Veluwe maar blijft groeien.

De actie vond plaats op een grazige weide in het bos waar door jagers een eeuwig tafeltje-dekje voor herten, zwijnen en reeën was gecreëerd. Een grote ingesleten kale plek verraadt waar maïs, aardappelen en ander voer bijna dagelijks wordt verstrekt. Een likblok bewijst dat ook aan de mineralen is gedacht. In een handgegraven zoel kan het badderen plaatsvinden. Geweldig zo'n zorg voor het welzijn van zwijnen.

Lokvoer

Maar... aan de andere kant van de weide staat de onvermijdelijke hoogzit compleet met voorraadhuisje. En die combinatie deugt niet. Toch vind je ze overal op de Veluwe. Overal waar wilde zwijnen voorkomen wordt bij gevoerd. De jagers noemen het 'telvoer', omdat ze door middel van voer strooien kunnen zien hoeveel zwijnen er rondlopen. Of 'observatievoer': voor recreanten om wild te zien. Of lokvoer om de dieren naar de afschotlocatie te lokken. En zo bedenkt iedere jager zijn alibi om, soms het gehele jaar, bij te voeren en rijden 'groene' mannetjes in groene vierwiel-drives af en aan voor de dagelijkse hap. De Flora- en faunawet zegt hierover:

'Het bevorderen van de stand van edelherten, damherten, reeën, wilde zwijnen door middel van bijvoeren is verboden. Het verbod geldt niet voor het gebruik van lokvoer ten behoeve van de effectiviteit van de aanzitmethode. Het lokvoer heeft immers niet tot doel de stand van de bedoelde hoefdieren te vergroten en wordt beperkt verstrekt'. Dat zegt zoveel als: alleen als er ook geschoten wordt mag er beperkt worden gevoerd. En voor wilde zwijnen is die periode van 1 juli tot 1 maart. In de rest van het jaar mag er dus in het geheel niet worden gevoerd. Geen telvoer, geen observatievoer en ook geen voer drie weken voordat de jacht aanvangt, zoals de jagers de wet interpreteren.

Omdat de wet massaal wordt ontboden, er veel wordt gevoerd en er dus veel jonge zwijntjes worden geboren, moet de Stichting Faunabeheer Eenheid Veluwe (waarin vertegenwoordigd Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer, Geldersch Landschap) jaarlijks aan de provincie melden dat de doelstand 'helaas' weer niet is gehaald en dat verlenging van de afschotperiode is gewenst. Voor dit jaar worden voor 3855 wilde zwijnen afschotontheffingen door de provincie Gelderland verstrekt. De jagersvereniging Stichting Wildbeheer Veluwe is in deze behalve uitvoerende partij ook degene die de provincie en de Faunabeheer Eenheid Veluwe adviseert. Deze laatste neemt de plannen van de jagers klakkeloos over en

verklaart ongegeneerd dat de stand twee maal zo hoog is als in het faunabeheerplan was afgesproken. Wat weer de roep om drijfjacht te mogen plegen aanwakkert richting minister Veerman, die daartoe alweer een nieuwe Regeling beheer en schadebestrijding dieren het licht heeft doen zien. Daarin wordt melding gemaakt van gewenste nulstand gebieden voor wilde zwijnen binnen de leefgebieden op de Veluwe en in de Meinweg. En omdat in die gebieden geen zwijn meer wordt getolereerd haalt de minister de gehate drijfjacht weer van stal. Waar die gebieden zich bevinden blijft vooralsnog geheim. Een verzoek van De Faunabescherming om inzage te

Vorraadvoerhuisje van jagers wordt door actievoerders getooid met pannenkoekjes, spekkies en lollies.

Niko Koffeman, bedenker van de ludieke actie, legt de laatste hand aan het 'Hans en Grietje' huisje, dat symbool staat voor het lokvoeren van jagers.

Harry Voss legt uit hoe geraffineerd jagers te werk gaan om via bijvoeren een grote populatie wilde zwijnen te fokken.

wilde zwijnen vet

krijgen welke gebieden daarvoor zijn aangewezen bleef onbeantwoord en moet met de Wet openbaarheid van bestuur worden binnengehengeld.

Tijdens de actie heeft De Fauna-bescherming alvast een voorproefje gegeven van locaties waar ook buiten het jachtseizoen veelvuldig wordt bijgevoerd. Het betreffen twaalf locaties die met behulp van coördinaten te vinden zijn. Deze gegevens alsmede foto's zijn verstrekt aan de officier van justitie in Zwolle met het verzoek strafrechtelijke handhaving toe te passen. Het moet toch mogelijk zijn een club jagers de wet te laten naleven en ze

te onderwerpen aan controle? Of blijven we geloven in het jaarlijkse persbericht van Wildbeheer Veluwe die voor de zoveelste keer aankondigt dat het de schuld van de natuur is - die vele beukenootjes en eikels weet u wel - dat er zoveel zwijnen rondlopen?

Redactie

In het bosgebied van de gemeente Heerde mogen jagers hun gang gaan. Hier heersen zij over leven en dood in hun mobiele hoogzit.

De kunstmatig aangelegde zoel mag niet ontbreken. Die zou moeten bewijzen hoe goed jagers het voor hebben met dieren. 'Doe varkens goed, dan krijgt men spek'. Maar... 'doe jagers goed, en men krijgt drek' !

Knibbel Knabbel Knuisje.... Hoeveel komen er naar mijn huisje ?

Fotografie:
Rob Busser & Rob Voss.

Ganzenjacht-notities

LEO VAN DEN BERGH

Nadat de wilde ganzen in ons land enige jaren hebben kunnen genieten van een welverdiende rust, die hen dankzij het van kracht worden van de Flora- en faunawet, ten deel was gevallen, lijkt het kabinet Balkenende er alles aan te doen om deze rust zo snel mogelijk weer te laten verstoren. Onder het mom van schadebestrijding worden alle maatregelen genomen om diersoorten, die beschermd waren krachtens de Flora- en faunawet, weer bejaagbaar te maken. Dat geldt voor vossen, maar bijvoorbeeld ook voor ganzen. Ganzen waren altijd al een geliefde buit voor de Nederlandse jager en als het aan hen ligt moet dat ook zo blijven. Schade of geen schade. In 'Ganzenjacht-notities' laat de auteur u zien hoe het momenteel in de Betuwe, dat door zijn uitgestrekte uiterwaarden van oudsher bekend staat als een favoriete foerageerplaats voor overwinterende ganzen, gesteld is met de bescherming van de gans. In dit nummer van Argus deel één van deze notities.

In het kader van het nieuwe verjaag- en bejaagbeleid werden in het winterhalfjaar 2004/2005 aanwijzingen verkregen dat de wijzigingsbesluitmaatregelen door verontrustend veel jagers met schrokgrage gulzigheid werden aangegrepen om op een geheel eigen wijze invulling te geven aan de begrippen schadebestrijding en schadevoorkoming. Zo verzezen er op een snel toenemend aantal plaatsen vaste schiethutten temidden van permanente graslanden waarvan het gezien de aard van het terrein hoogst discutabel leek te zijn of daar in het koude jaargetijde wel sprake kon zijn van werkelijke schade of overlast door grazende watervogels.

Op een nat grasland in het komkleigebied van het Gelderse Land van Maas en Waal tussen Druten en Molenhoek/Horssen, werden bijvoorbeeld in februari 2005 maar liefst drie schiethutten langs de achterrand van een nat graslandperceel geplaatst, terwijl er aan de kopse kant langs en aan de afrastringen, parallel aan de weg N322, witte plastic flappen bleken te zijn aangebracht. De bedoeling van die flappen is duidelijk: Te bevorderen dat de ganzen dichtbij de schiethutten en uit het directe zicht van passerende weggebruikers zouden

invallen! Dit heeft uiteraard met schadebestrijding niets van doen en is integendeel ingegeven door een duidelijke hang naar een bij wet verboden uitoefening van plezierjacht. Vanwege de op dit terrein merendeels analfabete landelijke regiopolitie-korpsen en een AID -pakkans die als te verwaarlozen mag worden ingeschat, biedt dit ongekende mogelijkheden tot excessieve expansie van schietpartijen, i.c. de herintroductie van het voor de lol afknallen van ganzen.

Wanbestuur

Omdat een ware wildgroei van plezierjachtuigen in de late winter van 2004/05 het ergste voor de toekomst deed vrezen, zijn er in het seizoen 2005/2006 door mij uitgebreide waarnemingen verricht en notities bijgehouden betreffende alles wat als negatief uitvloeisel van het ver- en bejaagbeleid werd vastgesteld. Daarbij moet nu reeds worden gesignaleerd, dat ik tijdens talloze voettochten door weilanden en over akkerland in de uiterwaarden en in het binnendijkse rivierengebied in het verleden slechts bij hoge uitzondering in de wintermaanden kadavers of prooiresten van dode ganzen heb gevonden.

Alleen dieren die ten gevolge van aanvaring met bovengrondse leidingen en draden om het leven waren gekomen werden in die tijd wel waargenomen.

De hieronder gememoreerde feiten kunnen dan ook niet anders dan aan een onoordeelkundige onweidelijke - en verfoeilijke omgang met afgegeven vergunningen worden toegeschreven. Omdat er bij de afgifte van dergelijke vergunningen vanuit de provincies doorgaans nauwelijks of niet wordt onderzocht in welke mate de aanvraag op reële schadedreiging is gebaseerd en er evenmin op de feitelijke uitvoering van het afschot wordt toegezien, kan de vraag worden gesteld, of de huidige wetgeving de kritische toets van deugdelijkheid en rechtmatigheid wel kan doorstaan.

De ervaringen in het winterhalfjaar van 2005/06 tonen aan dat ons land op dit niveau weer is afgeleden naar een oord waar egoïstisch - materialistische barbarij, misleiding en regelrechte dierenmishandeling prevaleren boven een verantwoord en op duurzaamheid gericht ecologisch natuurbeheer.

Dat er tezelfdertijd door dezelfde minister ter betuigeling van de verwachte doch tot op de huidige dag uitgebleven uitbraak

van de Vogelgriep H5N1 landelijke ophokverordeningen voor gehouden pluimvee werden uitgevaardigd, terwijl jagers volledig de vrije hand bleven houden om naar eigen believen het buitengebied te bezwangeren met duizenden of mogelijk zelfs tienduizenden gewonde, stervende en dode trekvogels, spreekt boekdelen over de zorgwekkende bekrompenheid en het fatalistische dómdenken waardoor het huidige centrale bestuur gekenmerkt wordt.

Resultaten

De tochten door de Betuwe leverden een lange lijst van bewijsmateriaal waarmee onomwonden kan worden vastgesteld dat de jacht op ganzen sterk is toegenomen

Afschot 1: Op 23 december 2005 werden er in het uiterwaardgebied tussen Druten en Beneden-Leeuwen in totaal negen grauwe ganzen, zes kolganzen en drie nijlganzen met aanschotverwondingen in vleugels en/of poten gezien. In de graslanden werden op vier plaatsen verse prooiresten van drie grauwe ganzen en één kolgans gevonden, die getuige de vraatsporen

Door jagers gedode en in het terrein achtergelaten kolganzen zijn als uitvloeisel van het vrijstellingsbeleid op talloze plaatsen aan te treffen.

door een vos waren verorberd. Een vers dode en door buizerds en zwarte kraaien aangevreten volwassen Kolgans bleek in borst en buik hagelaanshotverwondingen te hebben.

Afschot 2: Op 13 januari 2006 werd in de Drutensche Waarden een stervende adulte kolgans aangetroffen die aanschotverwondingen bleek te hebben aan borst en buik en tot op het bot vermagerd was. In de omringende uiterwaarden werden op die datum in totaal vijf kolganzen en acht grauwe ganzen met aanschotletsel in vleugels en/of poten gezien. Op zes plaatsen in de uiterwaard werden verse prooiresten gevonden van kolganzen en grauwe ganzen die, getuige de vraatsporen, door een vos waren gepredeerd. Het lijkt nauwelijks twijfel dat ook dit door jachtgeweerschoten verwonde ganzen geweest moeten zijn.

Afschot 3: Op maandag 23 januari 2006 werd in de Nederwijkermaat bij Maurik (Gld.) voor mijn ogen een jonge oostelijke toendrarietgans afgeschoten uit een groep kol- en rietganzen, die foerageerden op graslanden en een belendend perceel wintertarwe en die enkele seconden eerder op de wieden waren gegaan als gevolg van een naderende helikopter. Toen de jager mij bemerkte poogde hij de buit te verdonkeren en verklaarde vervolgens 'zich rot geschrokken te zijn' toen hij zag dat er een rietgans dood op de akker neerviel. Van dit feit heb ik aangifte gedaan bij het plaatselijke team van de regiopolitie, waarbij naar voren kwam dat de bewuste jager bekend was als pleger van meerdere ongeoorloofde

handelingen. Aan zulke jagers wordt door de provincie dus op een volkomen klakkeloze wijze ontheffing van wettelijke beschermingsbepalingen verleend!

Afschot 4: Op 27 januari 2006 werden in de uiterwaarden tussen Druten en Beneden-Leeuwen in totaal negentien aan de vleugels en/of poten gewonde, levende ganzen geteld die als gevolg van hun letsel het vliegvermogen geheel of ten dele waren kwijtgeraakt. Het betrof in totaal elf kolganzen, zes grauwe ganzen, twee brandganzen en twee nijlganzen. Verspreid in de uiterwaarden werden, naast de zes reeds op 13 januari 2006 gelokaliseerde vraatresten, nóg eens tien méér of minder verse vraatresten (kolganzen en grauwe ganzen) gevonden die allen door vossen waren gepredeerd. Omdat de vos (buiten het broed- en ruiseizoen) zelden of nooit een gezonde, fitte gans zal kunnen buitmaken ligt het voor de hand dat ook dit allemaal ganzen zijn geweest die in het binnendijkse gebied tussen de dorpen Druten - Beneden-Leeuwen - Maasbommel en Appeltern in het kader van verjaagactiviteiten in plaats van het winterse gras een deel van de inhoud van hagelpatronen tot zich hebben mogen nemen. Hiermee lijken de plaatselijke WBE (thans verhullend Faunabeheereenheid genaamd) en lokale zelf jagende boeren een geslaagde wintervoeding voor de vos te hebben uitgevonden! Gezien het grote aantal kadaverresten die door mij op de geringe oppervlakte van slechts enkele honderden hectaren uiterwaardgrasland werd aangetroffen, kan hier met recht en reden van een productieve 'vossen'-kwekerij worden gesproken!

Onwettig afschot. In de winter van 2005/2006 werd vastgesteld dat er ook op beschermde toendrarietganzen werd geschoten. Deze vogel van de ondersoort rossicus is aangevreten door een vos.

Nog meer ongeoorloofd vossenvoer. Ook deze toendrarietgans viel ten prooi aan fauna-beheerders en werd door de vos en andere predatoren in dank opgepeuzeld.

Fotografie: Leo van den Bergh.

Afschot 5: Op maandag 30 januari 2006 maakte een molenaar te Afferden (Gld) mij attent op onoorbare schietpraktijken vanuit een jachthut aan de oostelijke zijde van een wintergraanperceel grenzend aan zijn diervoederbedrijf. Er zou daar zelfs al om half acht 's ochtends en derhalve in de duisternis op ganzen zijn geschoten, waarbij ten minste één gewonde vogel op het erf belandde.

De schiethut in kwestie bevindt zich op zeer geringe afstand van de drukke Van Heemstraweg in een gebiedje dat ingeklemd ligt tussen deze weg en de Kerkdam, in de directe nabijheid van een hoogspanningsleiding en op geringe afstand van het natuurontwikkelingsgebied Afferdense - en Deestse Waarden.

Afschot 6: Op donderdag 2 februari 2006 bleken er in het Zuiderblok bij Altforst, gemeente West Maas en Waal, in totaal vijf toendrarietganzen van de vorm *Anser serrirostris rossicus* aanwezig te zijn met verwondingen als gevolg van aanschot. Het betrof hierbij een familie van twee volwassen en twee onvolwassen vogels, die allen de sporen vertoonden van letsel in de vleugels, borst en flanken, waarbij de slagpennen tijdens het vliegen een rafelige aanblik boden. Hieruit concludeerde ik dat de vogels met hagelpatronen waren beschoten op het moment dat zij op geringe hoogte over een (of meerdere) jager(s) heen vlogen. Een dergelijke vorm van het beschieten van ganzen kan niet worden verklaard uit een handeling ter beperking dan wel voorkoming van schade en draagt dan ook de onmiskenbare sporen van onverbloemde plezierjacht. Op hetzelfde perceel hield zich een onvolwassen toendrarietgans op met ernstig

aanschotletsel aan de rechterpoot, die er bij het moeizaam opvliegen los bij bungelde. Aan het nog niet geronnen bloed bij deze vijf vogels was te constateren, dat de beschieting zeer korte tijd tevoren plaats gehad moest hebben. Zowel in het Zuiderblok als in het Noorderblok bij Altforst werden tevens vier aangeschoten kolganzen en een aangeschoten grauwe gans gezien. Op geringe afstand van deze locatie bevinden zich tenminste drie vaste jachthutten aan de Leeuwense Wetering, terwijl uit eigen waarneming bekend is dat de ganzen rondom Altforst regelmatig verjaagd en beschoten worden vanaf - of vanuit de nabijheid - van openbare wegen, al dan niet vanuit - of vanuit de onmiddellijke nabijheid - van een auto. Het schieten op ganzen vanaf wegen of vanuit - dan wel vanuit de directe nabijheid - van een auto moet in een van wegen en auto's oververzadigd land als Nederland als hoogst verwerpelijk worden beschouwd, omdat dit de dieren vrijwel onmogelijk kan maken om nog op een normaal ecologische wijze te functioneren. Het is dan ook ronduit schandelijk dat hieraan door de huidige wetgever tot op dit moment nimmer enige aandacht is geschonken.

Afschot 7: Op donderdag 9 februari 2006 nam ik in het Rijswijksche Veld, gemeente Buren, een drietal kolganzen alsmede twee taigarietganzen en een toendrarietgans waar die allen de duidelijke sporen van vers aanschotletsel aan borst, vleugels en/of poten vertoonden. In het gebied, dat sinds vele jaren een vaste en belangrijke pleisterplaats is voor de taigarietgans, de toendrarietgans en de kolgans, werden op

verschillende graslandpercelen afschrikmiddelen (stokken met rood - witte plastic linten er aan) gezien, met name bij een ruilverkavelingboerderij aan de Avezaathse Steeg, hoek- Meerstraat.

Afschot 8: Op vrijdag 10 februari 2006 werden aan de Zegeweg, de Zwaanheuvelstraat en de Veldstraat tussen Boven-Leeuwen en Altforst, gemeente West Maas en Waal, drie kadavers van respectievelijk twee kolganzen en een grauwe gans gevonden, die grotendeels door roofdieren (aan de vraatsporen te oordelen overwegend door vossen) waren verorberd. In de nabije omgeving bleek zich een aantal van tenminste vier schiethutten te bevinden. Op veel graslandpercelen in deze omgeving zijn recentelijk afschrikmiddelen in de vorm van stokken met rood - witte plastic linten geplaatst.

Afschot 9: Op 14 februari 2006 telde ik het aantal schoten dat hoorbaar was vanaf de Waalbandijk ter hoogte van het dorp Boven-Leeuwen. Vanaf het moment waarop de ochtendtrek begon werden er schoten afgevuurd op ganzen in het binnendijkse gebied onder de dorpen Boven- en Beneden-Leeuwen en op en nabij het industrieterrein Groot Middelveld/Westerhout te Druten. In totaal werden er tussen acht en twaalf uur ten minste negenenvijftig geweschoten genoteerd. Omdat vanaf de Waalbandijk slechts een beperkt gedeelte van het binnendijkse gebied kon worden 'beluisterd' zal het in werkelijkheid gedurende deze ochtend afgevuurde aantal jachtgeweschoten waarschijnlijk nog aanzienlijk hoger zijn geweest. Een controle van het uiterwaardgebied tussen Druten en Beneden-Leeuwen leverde een groot aantal aangeschoten ganzen op die allen in meerdere of mindere mate het vliegvermogen verloren bleken te hebben. Het betrof achttien grauwe ganzen, negen kolganzen, twee brandganzen, één Canadese gans en vijf nijlganzen.

Afschot 10: In de Gendtsche Polder bij Gendt, die deel uitmaakt van het natuurontwikkelingsgebied De Gelderse Poort, zagen wij op zondag 15 april 2006 in ten dele ondergelopen graslanden in totaal drieëntwintig kolganzen, acht grauwe ganzen en een toendrarietgans die allemaal duidelijk de sporen van recente (dit is in het afgelopen winterseizoen) aanschotverwondingen vertoonden. Tevens waren er in dit gebied nog eens minstens dertig gezond ogende kolganzen aanwezig waarvan er enkele gepaard bleken te zijn met gewonde soortgenoten. Omdat vanwege de hoge waterstanden in de Waal de uiterwaarden bij Kekerdom - Erlecom aan de overzijde van

Dankzij de
trefzekerheid waarmee
faunabeheerders het
jachtgeweer bedienen
wemelt het in ons
buitengebied weer van
de gewonde ganzen.

Zijn het werkelijk wel
de grazende watervogels
die de met veel zorg
gekoesterde grasmat
naar de knoppen
helpen?

de rivier geheel overstromd waren, is het aannemelijk dat deze ganzen afkomstig waren uit de Ooijpolder, waar al sinds jaar en dag discutabele jachtcombinaties de scepter zwaaien.

Schade?

Vaste schiethutten kunnen uiteraard slechts een fake-middel zijn tegen de zogenaamde ganzenschade. Het is er de jagers namelijk helemaal niet om te doen de ganzen daadwerkelijk permanent uit (delen van) gebieden te verdrijven, want dan zouden zij zich immers niet de moeite getroosten om in de polder hele bouwwerken op te richten, zoals dat gewoonte was in de tijd dat er vanuit dergelijke voorzieningen dagelijks door betalende 'gasten' op deze dieren werd gejaagd. Er zou, naast de traditionele wijze van verjagen of afschrikken door middel van vogelverschrikkers, namelijk simpelweg volstaan kunnen worden met het lossen van enkele schoten of het afvuren van lichtkogels in de nabijheid van schadegevoelige percelen. Bovendien zou men zich kunnen afvragen of dergelijke schadegevoelige percelen überhaupt in een mate bestaan die het plaatselijk vrijgeven van jacht op bij wet beschermde diersoorten zou kunnen rechtvaardigen! Ik heb namelijk ook de indruk dat boeren, geholpen door schaamteloze eigenbelangenbehartigers in het parlement en onnozel mééstemmende kamerleden, de ontstane situatie op een meer dan schandalige wijze misbruiken door op deze manier hun terreinen weer aantrekkelijker te kunnen maken voor de hobbyjacht. Op die manier hopen ze dat de pachtprizen van jachtvelden in de toekomst weer hoger zullen kunnen uitvallen dan zonder ganzenafschotmogelijkheden het geval was. Overigens staat er tegenover de overkill aan ver- en bejaagmogelijkheden absoluut geen evenredige uitwijkmogelijkheid voor de wintergasten uit het hoge noorden en alleen al op grond hiervan zou er eens een hartig bestuurlijk woordje met de verantwoordelijke minister gesproken moeten worden. Maar wie ben ik om onze eigen Kikkerlandse Taliban er op aan te spreken dat hún normen niet mijn waarden zijn? En omgekeerd!

De buit van Vos(s)

De politie in Friesland heeft recent in de omgeving van Akkrum stropers opgepakt die nog levende vis in hun tassen meotorsten. De politie sprak van ernstige dierenkwellings. De tas werd direct geleegd in het water maar een groot aantal vissen heeft het niet overleefd.

Deze hengelaars (beiden uit Opende) waren niet in het bezit van de verplichte visvergunning waardoor deze vissenbeulen door de politie werden opgepakt.

Minister Veerman heeft recent aangekondigd om de verplichte visakte te laten vervallen.

Voortaan mag dan iedereen jong en oud vissen aan de haak slaan, want met het wegvallen van de verplichte vergunning valt natuurlijk ook de controle weg. Jacht heeft al geen prioriteit bij politie laat staan de onderwaterjacht op vissen. Veerman trekt zich niets aan van onderzoeken die hebben aangetoond dat vissen pijn, stress en angst ervaren wanneer ze aan de haak worden geslagen. Stroperij en dierenkwellingen worden door deze genomen maatregel gelegaliseerd en dat is zeer laakbaar.

Al lange tijd loopt in Nationaal Park Lauwersmeer een damhert rond met een groot stuk plastic in zijn gewei. Het dier heeft er zichtbaar last van. Wie het hert van zijn last moet bevrijden is onduidelijk. Er moet iemand met verdovingsgeweer worden opgeroepen.

Staatsbosbeheer schuift de verantwoording naar de jagers van de wildbeheereenheid maar de jachtclubs staan niet te popelen om een verdovings-schot te lossen.

Ik had ook niet anders verwacht van jagers. Die gaan alleen voor het genot van het schot als er dieren mogen worden

afgeschoten en als jachtbuit mee naar huis mogen worden genomen.

Of is Staatsbosbeheer het damhert liever kwijt dan rijk en wordt afschot overwogen als het dier verzwakt?

(Uit betrouwbare bron: Jan Willems van SBB heeft gezegd dat SBB eigenlijk graag van het damhert afwil).

Voormalig filmster en anti bont activiste Brigitte Bardot voert actie tegen het doodknuppelen van zeehonden. Canada heeft bekend gemaakt dat jagers in totaal 325.000 zeehonden mogen doden. In de hele wereld riepen de nieuwe quota protesten op bij dierenrechten organisaties.

Ook ex-Beatle Paul McCartney deed mee aan het wereldwijde protest tegen deze wrede jacht.

Regelmatig lezen we in de krant dat in Nederland steeds meer planten en dieren leven die hier van oorsprong niet thuishoren en waarvan vooral jagers en muskusrattenvangers vinden dat deze exoten overall en met alle zeer dier-onvriendelijke middelen bestreden moeten worden.

De dieren sterven een gruwelijke dood in klemmen en verdrinkingsvallen. Dit vanwege de vermeende schade die deze dieren aan richten aan inheemse flora en fauna. Minister Veerman van Landbouw zal kort voor de zomer de beleidsnota 'invasieve exoten' over de aanpak van het probleem naar de Tweede Kamer sturen.

Het nut van de jacht op exoten is echter nooit aangetoond. Wel het tegendeel.

Voor u gelezen *'Waarom jagers graag op - onder meer - de nijlgans jagen'*. Jagers scheppen er graag over op. Met al die dier-onvriendelijke maatregelen

genomen door minister Veerman zien de jagers de nijlgans als jachtvogel in beeld komen. Op voorhand wordt uitgelegd hoe de nijlgans het beste kan worden gelokt om deze mooie vogel van een schot hagel te voorzien. De jager die thuis komt met een geschoten nijlgans mag met rede hartelijk worden begroet en daarbij wordt alvast het recept gegeven aan een ieder die geïnteresseerd is. De borstfilets van deze vogels vormen een fijn wildbraad en zijn uitgesproken lekker van smaak aldus de wildbeheerders. Nu maar hopen dat de minister (zelf jager) een andere smaak heeft. Het vangen en doden van deze soorten is niet alleen zinloos maar staat gelijk aan dweilen met de kraan open. Voor jagers dus de zekerheid dat ze kunnen blijven schieten om hun wrede hobby in stand te houden.

Een jachttopzichter uit Oldenzaal raakt mogelijk zijn jachtakte en wapenvergunning kwijt. De opzichter had vorig jaar in de Buurtschap Averbeck twee amazones die niets vermoedend met hun paard onderweg waren, verjaagd met schoten uit een dubbelloops-geweer.

De jager was bang dat 'zijn wild' zou worden opgeschrikt en schoot daarom zijn jachtgeweer in de lucht leeg. De paarden schrokken zo dat ze nauwelijks in bedwang konden worden gehouden. Tegenover de rechter verklaarde de jacht-opziener dat hij op fazanten

had geschoten maar de rechter was niet onder de indruk en veroordeelde de jager tot een boete van € 450,- of vijftien dagen cel. Het is te hopen dat inderdaad zijn jachtakte en vergunning worden ingetrokken. Het zijn wel dodelijke wapens waarmee deze labiele jachttopzichter in het veld loopt. Levensgevaarlijk toch.

We ontvingen ook bericht van iemand die vroeg om stickers met de tekst 'Pas op van hieruit maaien ze dieren dood'.

Ondanks dat er stokken waren geplaatst ter bescherming van de weidevogels werden na het maaien vier dode jonge kieviten, een grutto en een jonge haas aangetroffen. Het zijn niet de vossen maar deze boeren die de weidevogels om zeep helpen. De dieren krijgen hierdoor geen enkele kans om te overleven aldus deze getuige.

Helaas is dit maar het topje van de ijsberg. We krijgen steeds vaker dergelijke meldingen binnen.

Voor anti-jachtgroepen is er eens per half jaar een overleg ergens midden in het land. Voor meer informatie kunt u contact opnemen met Jan van de Berg. Zijn telefoonnummer is: (0547) 36 13 22.

Afstervende en

dode bomen

Natuurbeschermingsorganisaties doen hun best om het grote publiek vertrouwd te maken met het nut van dode of afstervende bomen in de natuur. Het argument is dat deze dode bomen de bossen verrijken en dat een groot aantal dieren daar baat bij heeft. Maar in het stedelijk milieu is het laten afsterven van bomen en het daarna laten liggen van het dode hout meestal niet mogelijk. Bovendien is er vaak iets aan de hand wanneer een boom dood gaat en wil je graag weten wat daarvan de oorzaak is.

Rode Meidoorn

Zo is de rode meidoorn, even verderop bij ons in de straat, dit jaar niet uitgelopen. Dat is jammer, want de boom bloeide met een prachtige kleur, een heel intens oud-rose. Maar daar kwam een paar jaar geleden de klad in, of beter gezegd, een aantasting door een of ander rupsje. De boom werd helemaal kaal gevreten waarna de groene blaadjes maar gedeeltelijk terugkwamen. Vorig jaar kwamen die rupsjes nog weer eerder in het seizoen en stelde ook het bloeien van de boom maar weinig voor. Ik had onze burens steeds gerustgesteld, de boom zou de vrucht overleven en op een gegeven moment zouden de rupsjes wel wegblijven. Zo gaat het ook met bijvoorbeeld meidoorns en kardinaalsmutsen die in sommige jaren (en soms elk jaar) in de vroege zomer door stippelmotten helemaal kaal worden gevreten, maar later in het seizoen weer uitlopen.

Helaas heb ik nu dus ongelijk gekregen met de rode meidoorn en ik vraag me nu af of de insectenaantasting de oorzaak is geweest van de problemen met de boom, of dat de rupsenvraat juist het gevolg was van andere problemen die ik niet kan overzien. Er zijn genoeg mensen die vinden dat dit soort aantastingen bestreden moeten worden. De bestrijdingsmiddelen zijn hun als het ware met de paplepel ingegoten. Ook mijn eigen ouders hebben een keer in hun eigen tuin de gifspuit in stelling gebracht om een vlierstruik te bevrijden van zwarte luis. Het heeft me veel moeite gekost om hen te overtuigen dat zo'n bestrijding zinloos en zelfs gevaarlijk is: je krijgt toch nooit alle luizen dood. Er zijn altijd exemplaren die de aanslag overleven. De mogelijkheid moet dan niet uitgesloten worden dat die dan weer de voorouders worden van een heel nieuw luizengeslacht dat resistent wordt tegen het gebruikte middel. Als de zwarte luizen je niet aanstaan, neem dan de tuinslang en spuit de struik schoon. Dat helpt, net zo lang of net zo kort tot de vlier en de luizen besluiten om samen weer een feestje te gaan bouwen.

De wilgenhoutrups

Het komt helaas ook voor dat je de trotse eigenaar van een fraaie en op het oog kerngezonde boom het trieste nieuws moet brengen dat er sprake is van een groot probleem, waartegen je niets kunt doen. Zo werd ik vorig jaar geroepen bij kennissen die hadden begrepen dat ik iets van bomen afwist. Zij hadden naast hun huis van de

gemeente een reepje plantsoen kunnen overnemen en hadden nog extra moeten betalen voor een paar elzen die daar stonden. Toen ontdekten zij in een van deze bomen ovale openingen in de stam, waaruit propfen van houtspanen tevoorschijn kwamen. Ik heb het in mijn oude leerboeken opgezocht en vond de boosdoener: de wilgenhoutrups (*Cossus cossus*). De vlinder van deze rups legt eitjes op de stam van loofbomen, maar de rupsjes kunnen alleen overleven wanneer zij een beschadigde plek op de bast vinden en daar de boom binnendringen. Eerst leven de rupsjes in die bast, daarna trekken zij het hout in waar zij diepe gangen maken, met grote openingen naar buiten. De boom wordt daardoor gevoelig voor verdere aantastingen. Deze wilgenhoutrupsen worden tot tien centimeter lang en het duurt twee tot drie jaar voordat ze volwassen zijn. De schade aan laan- en straatbomen kan bijzonder groot worden. Als je de ovale openingen ontdekt, is de boom vaak al gevaarlijk ver opgegeten en daardoor verzwakt. De boom van mijn Alphense kennissen moest gekapt worden, wat nog een dure klus bleek te zijn.

Is er nog een les te leren uit deze geschiedenis? Jazeker. Belangrijk is, dat je de bomen niet beschadigt, want schadeplekken, ook als gevolg van ondeskundig snoeien, zijn een potentiële infectiebron voor schimmels en insecten. Helaas moet ik steeds weer constateren dat veel bomen bij ons in de openbare plantsoenen regelmatig worden beschadigd wanneer het gras eromheen met grote machines wordt gemaaid. Veel maaiwerk (ook binnen de bebouwde kom) wordt uitbesteed aan loonwerkbodinnen. Kennis van en liefde voor de natuur moet je daar met een kaarsje zoeken, is mijn indruk.

Beschermen of bestrijden

Een lastige vraag: als faunabeschermer behoor je toch het lot aan te trekken van alle soorten dieren, ook of juist van vlinders waar het in Nederland op een handjevol soorten na zo slecht mee gaat? Maar geldt dat ook voor soorten die onder omstandigheden schadelijk kunnen zijn? Dit is geen theoretische vraag uit de hoek van 'doorgeschoten dierenbeschermers'. Het gaat om een kwestie waarover het zinvol is na te denken. Want wat is de feitelijke reden dat een soort schadelijk is? Dat kan bijvoorbeeld te maken hebben met het warmer worden van het klimaat (mogelijk van toepassing voor de toename van de eikenprocessierups in Nederland). Of dat natuurlijke vijanden van een schadelijke soort te veel door de mensen zijn tegengewerkt. Of dat - om terug te komen op het onderwerp van dit artikel - een bomensoort zo is geselecteerd op snelle groei, dat bepaalde ziekteveroorzakende schimmels in het bij deze bomen zachtere hout met grotere vaten veel meer kans krijgen zich te ontwikkelen. Een bekend voorbeeld daarvan is de iepenziekte. De enige werkelijke remedie tegen deze ziekte is het kruisen en selecteren van niet gevoelige rassen van de iep. Dat is de afgelopen decennia met wisselend succes gelukt. Soms heeft de natuur zelf met succes geselecteerd, maar

wel op haar eigen manier. Zo zijn bepaalde aantastingen al eeuwenlang bekend. Ik noem hier de aantasting door het larixmotje (*Zeiraphera diniana*). Sinds de Romeinse tijd komt dit motje in de Alpen voor en vreet daar in hoger gelegen dalen (boven de zestienhonderd meter) in bepaalde zomers hele bestanden van de Europese larix kaal. Er is sprake van een cyclus, die om de acht tot negen jaar een hoogtepunt bereikt. Maar de bomen overleven in de regel de vraat goed en lopen meestal in hetzelfde seizoen al weer goed uit. De natuur heeft in al die eeuwen tijd genoeg gehad voor een gerichte selectie: al te gevoelige larixen zijn al lang van het toneel verdwenen. Een opvallend detail: er zijn proeven gedaan om het larixmotje (of beter gezegd de schadelijke rups van dit motje) te bestrijden. Maar op het moment in de cyclus dat in niet behandelde larixbestanden de aantallen rupsen weer kleiner werden, gebeurde dat ook waar deze bestreden werden! Alleen de piek in de cyclus werd iets afgevlakt. Omdat er geen sprake is van werkelijke of blijvende schade voor de Europese larix, is het algemene advies om van elke vorm van bestrijding af te zien.

Overpeinzing

Het is dus vooral belangrijk dat, voordat je met een of andere bestrijdingsactie begint, je eerst goed gaat nadenken. Want is er werkelijk sprake van een gevaarlijke aantasting, of zit het probleem vooral in je hoofd (zoals het probleem met die luizen op de vlier)? Op de dag dat ik deze regels schrijf, zorgt een combinatie van een stevige wind en een - overigens dringend gewenste - meiregen ervoor dat de bloemen van de paardenkastanjes massaal afvallen. Vorig jaar werd alarm geslagen omdat deze bomen in grote aantallen de nieuwe bloedingsziekte vertoonden, waarvan de oorzaak mogelijk een bacterie uit de groep van de *Pseudomonas*

Ook de Vogelkers (*Prunus padus*) wordt in sommige jaren in de voorzomer geheel kaal gegeten door de Vogelkersstippelmot (*Yponomeuta evonymellus*), zoals de boom op deze foto op de golfbaan in Alphen a/d Rijn (juni 2003). Het spinsel van de rupsen

bedekte als een kous de hele boom en strekte zich zelfs uit over het omringende gras. In augustus was de boom weer helemaal groen. In de drie volgende jaren was de aantasting veel minder (foto's: Jan Bouterse).

syringae is. Mijn voorlopige indruk is dat dit jaar de aantastingen - althans het aantal plekken op de stam waar je de roodbruine bloedingsvlekken ziet - minder in aantal en heftigheid zijn. De bomen zijn ook goed in blad gekomen en bloeiden volop. Ik hoop van harte dat de bomen het redden, want ze zijn zo belangrijk als luchtzuiveraars, oases van schaduw en koelte op hete zomerdagen en levensruimte voor tal van dieren. Hoe verrijkend afstervende en dode bomen ook voor de natuur zijn, ik zie ze toch liever levend en in goede conditie!

Voor meer informatie over de bloedingsziekte bij paardenkastanjes zie <http://www.kastanjeziekte.wur.nl/>

Jan Bouterse

Kostbare natuurgebieden beter

Op 1 oktober 2005 is na een langdurige wetgevingsoperatie de aangepaste Natuurbeschermingswet 1998¹ in werking getreden. Deze wet regelt de bescherming van gebieden die als staats- of beschermd natuurmonument zijn aangewezen en biedt een extra bescherming aan unieke en kwetsbare natuurgebieden. Nederland voldoet hiermee dan eindelijk voor een belangrijk deel aan de eisen van de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn. Op papier, althans. Maar wat gaat het in de praktijk betekenen voor de daadwerkelijke bescherming van planten en dieren in zo'n natuurgebied? In dit artikel wordt daarop nader ingegaan.

Hoewel de Europese Vogel²- en Habitatrichtlijn³ rechtstreekse werking hebben, oordeelde de Europese Commissie in oktober 2000 dat in Nederland de implementatie van deze richtlijnen onvoldoende was. Daarom stuurde voormalig staatssecretaris Faber op 19 december 2001 een voorstel tot wijziging van de Natuurbeschermingswet 1998 naar de Tweede Kamer met als doel te komen tot het volwaardig meewegen van natuurbelangen bij alle overheidsbeslissingen. Naast de speciale beschermingszones, die vallen onder de werking van de Vogel- en Habitatrichtlijn, voorziet de Natuurbeschermingswet ook in de bescherming van de gebieden die deel uitmaken van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) en alle beschermde natuurmonumenten en staatsnatuurmonumenten. De meeste van deze gebieden zijn in eigendom en/of beheer van Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer en de provinciale landschappen. Tezamen vormen zij de zogeheten Natura-2000 gebieden die een samenhangend Europees netwerk van beschermde natuurgebieden vormen op het grondgebied van de lidstaten van de Europese Unie.

Natuurbeleidsplannen

De Natuurbeschermingswet 1998 legt aan de ministers van LNV, VROM en V&W in artikel vier de verplichting op om tenminste eenmaal in de acht jaar een natuurbeleidsplan vast te stellen. Het doel van deze verplichting was het bewerkstelligen van een duurzame instandhouding, herstel en ontwikkeling van de natuurlijke en landschappelijke waarden voor de korte, middellange en lange termijn met betrekking tot van rijkswege te nemen beslissingen. In zo'n plan komen de volgende onderwerpen aan de orde:

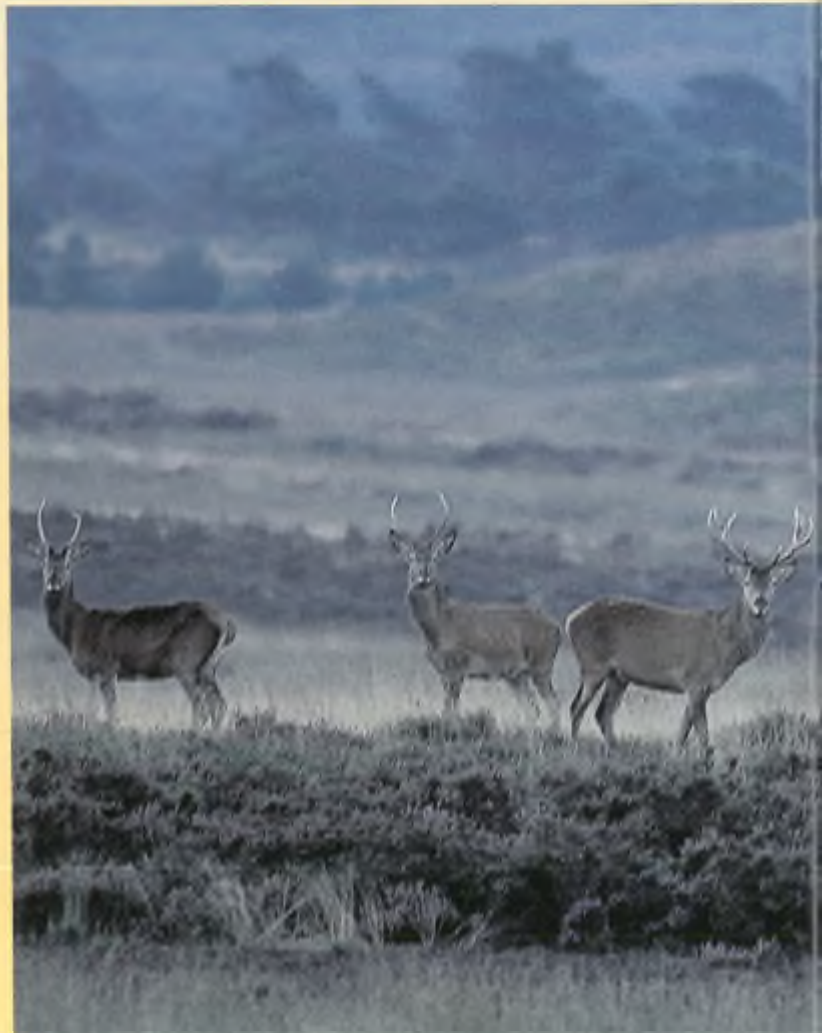
- de hoofdlijnen van het beleid op het gebied van de algemene natuur- en landschapswaarden;
- de bescherming van de in het plan genoemde gebieden en gebiedscategorieën waar sprake is van bijzondere natuur- en landschapswaarden;
- de in het plan aangeduide dier- en plantensoorten, waaraan bijzondere aandacht zal worden gegeven;
- de voorlichting en het onderzoek op het terrein van natuur en landschap;
- de internationale ontwikkelingen op het gebied van het natuurbeleid.

Het laatste, uit 1990 daterende, natuurbeleidsplan is in juli 2000 vervangen door de Nota *'Natuur, Bos en Landschap van de 21ste eeuw'*. Hierin is de aanpak van het natuurbeleid tot 2010 geschetst. Verder zijn in dit plan de Speciale Bescherming Zones (SBZ's) uit de internationale verdragen en richtlijnen ruimtelijk

vastgelegd in het zogenaamde Structuurschema Groene Ruimte in de vorm van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS). Deze EHS heeft weer zijn doorvertaling gekregen of moet deze krijgen naar de provinciale streekplannen en gemeentelijke bestemmingsplannen. Het 'nee, tenzij principe' is daarbij net als in de Flora- en faunawet uitgangspunt, maar hiervan is, voor wat betreft de bescherming van in het wild levende dieren, bitter weinig meer over. Zal het de Natuurbeschermingswet net zo vergaan?

Ecologische Hoofdstructuur

De Ecologische Hoofdstructuur is een samenhangend netwerk van unieke en duurzaam in stand te houden (inter)nationale ecosystemen. Door het vergroten van bestaande natuurgebieden en daardoor te komen tot uitbreiding van (potentiële) leefgebieden van doelsoorten moet de EHS gerealiseerd worden. Tegelijkertijd moet ook de negatieve invloed vanuit de omgeving op deze gebieden verkleind worden. Ook buiten de beschermde natuurgebieden moet de natuurkwaliteit worden verbeterd en ontvangen boeren in overwegend agrarisch gebied een vergoeding van het Rijk voor het leveren van zogeheten 'groene diensten'. Hiervoor is de Stimuleringsregeling Agrarisch Natuurbeheer (SAN) in het leven geroepen. De EHS moet in 2018 zijn voltooid en dan zijn volle omvang, circa zevenhonderd-duizend hectare, hebben bereikt. Aaneenschakeling van natuurgebieden via de aanleg van zogeheten ecologische verbindingszones heeft tot doel om de genetische uitwisseling van soorten mogelijk te maken. Helaas heeft het Rijk verzuimd om voor deze aanleg een bindende taakstelling op te nemen in de diverse

beschermd

beleidsplannen. Daar komt nog bij dat het kabinet Balkenende de afgelopen jaren ook nog eens fors heeft bezuinigd op de rijksbudgetten voor de aankoop van gronden.

Zorgplicht

Zorgplichtbepalingen in wetten zijn bedoeld als vangnet voor handelingen waarvoor geen (nadere) regels zijn gesteld en kunnen zodoende de basis vormen voor bestuurs-, straf- of civielrechtelijke handhaving. In de discussienota 'Met recht verantwoordelijk' over de toekomst van de Wet milieubeheer in ons land, brak de regering hiervoor een lans en gaf zij aan dat zorgplicht een wezenlijke rol speelt bij het bevorderen van zelfregulering. Bovendien kan zorgplicht een waardevolle bijdrage leveren aan de handhaving van milieuwetten. Ook in de Flora- en faunawet (artikel 2) en de Natuurbeschermingswet 1998 (artikel 191) is, naar analogie van de discussienota, een zorgplichtbepaling voor burgers en bedrijven opgenomen. De zorgplicht richt zich tot een ieder en dus ook tot derden die geen eigenaar of gebruiker zijn van een beschermd natuurgebied. Onverantwoord gedrag van wandelaars en allerlei vormen van indirecte vernieling of verstoring kunnen hiermee worden aangepakt. Niet-naleving van de zorgplicht is in de Wet op de economische delicten echter niet strafbaar gesteld, maar is wel van betekenis voor de civielrechtelijke handhaving en kan daarnaast als strafverzwarende factor worden meegewogen bij de beoordeling van een overtreding, die wettelijk wel strafbaar is gesteld.

Edelherten op de Veluwe (foto: Geurt Besselink).

Vergunningenstelsel

De Natuurbeschermingswet 1998 kent een vergunningenstelsel voor plannen en projecten, die van invloed kunnen zijn op beschermde natuurgebieden en waarvoor de provincies doorgaans het bevoegd gezag zijn. Gemeenten en waterschappen kunnen hiermee te maken krijgen als er een beschermd natuurgebied binnen hun gemeentegrenzen of stroomgebied ligt of er aan grenst. Een goede samenwerking met de provincies en het ministerie van LNV is voor een juiste uitvoering van de wet van essentieel belang. Voor plannen en projecten met mogelijke gevolgen voor de beschermde natuurgebieden, kan een vergunning nodig zijn op grond van de nieuwe Natuurbeschermingswet. Dat betekent dat naast bijvoorbeeld een bouw- of milieuvergunning voor de uitbreiding van een veehouderijbedrijf ook een vergunning ingevolge de Natuurbeschermingswet 1998 nodig kan zijn. De gemeenten zijn gehouden om dergelijke plannen, die effect kunnen hebben op beschermde natuurgebieden, ook te melden bij de provincie, maar helaas wordt deze meldingsplicht uit onwetendheid nogal eens over het hoofd gezien. Wanneer op voorhand vast staat dat er negatieve effecten kunnen optreden door een activiteit zoals hiervoor omschreven, dan moet de initiatiefnemer een 'passende beoordeling' maken en onderzoek doen naar alle aspecten van die activiteit en de mogelijke gevolgen voor het beschermde natuurgebied. Voor een gemeentelijk plan of een plan van het waterschap dat mogelijk effect heeft op een beschermd natuurgebied kan bovendien een extra goedkeuring nodig zijn.

Onderstaand enkele voorbeelden van activiteiten en hun mogelijke effecten op natuurgebieden:

Activiteit	Gevolg	Effect
Vestiging of uitbreiding veehouderijbedrijf	Toename ammoniakdepositie	Verzuring
Uitbreiding camping	Toename recreatiedruk	Verstoring
Kassenbouw	Assimilatiebelasting en vermindering infiltratie regenwater	Aantasting nachtelijke duisternis en verdroging
Bronbemaling	Onttrekking grondwater	Verdroging
Jacht	Toename negatieve druk op dierpapalaties	Verstoring

Het bevoegd gezag - doorgaans de provincie - dient op basis van deze beoordeling vervolgens zekerheid te verkrijgen dat de bijzondere waarden van het gebied niet worden aangetast. Als die zekerheid ontbreekt dan moet de vergunning worden geweigerd. De tijd zal moeten leren of de 'passende beoordeling' wel correct zal worden uitgevoerd. Het gebeurt immers nog maar al te vaak dat het bevoegde gezag veel te snel concludeert dat er geen sprake is van significante effecten voor een gebied.

Jan van den Braak

1) Staatsblad 2005, 195; Staatsblad 2005, 473

2) Vogelrichtlijn (1979, EG-Richtlijn 79/409)

3) Habitatrichtlijn (1979, EG-Richtlijn 92/43)

Van Jachtfonds naar Faunafonds

Het Jachtfonds was een bij wet ingesteld fonds, gevoed uit de algemene middelen en afdrachten van jachtaktehouders en het werd aangewend om schade veroorzaakt door in het wild levende dieren aan boeren te vergoeden.

Daarnaast werden jachtvoorlichting door de Koninklijke Nederlandse Jagers Vereniging en overige jachtvoorlichtingsactiviteiten uit dit fonds betaald.

Bij de inwerkingtreding van de Flora- en faunawet in 2002 werd het Jachtfonds vervangen door het Faunafonds. Dit fonds wijkt niet veel af van het voormalige Jachtfonds, maar zal in plaats van rechtstreeks jagersbelangen te dienen, zich ook moeten bezighouden met preventieve schadebestrijding en meer onderzoek naar alternatieve schadebestrijding. In dit artikel nemen we een kijkje in de rijke historie van het fonds.

1975

Verreweg het leukste verslag van het toenmalige Jachtfonds dateert uit 1975. Daarin worden alle 198 gevallen van wildschade beschreven, in totaal voor fl. 405.200,82. In Wartena worden twee gevallen van visotterschade aan fuiken vergoed, tezamen fl. 2.284,25. In Warga één geval voor fl. 1.081,35. Op Texel in De Cocksdoorp wordt het hoogste bedrag van dat jaar uitgekeerd namelijk fl. 18.516,48 voor rotganzen schade aan Engels raaigras. Ook snoepten reeën voor fl. 500,- aan aardbeien in Breda en vonden uitgezette fazanten de lilies in Wieringerwerf erg lekker. Geclaimde schade fl. 14.775,-

1976

In 1976 werd door het Jachtfonds een bedrag van fl. 500.121,60 uitgekeerd voor schade door bejaagbaar wild. Verreweg de grootste post betrof schade door wilde zwijnen fl. 232.866,50. In dat jaar werd schade door ganzen apart berekend en gerangschikt onder onbejaagbaar wild. Dat totale bedrag bedroeg fl. 357.917,84. Hier was de grootste post rotganzen schade, namelijk fl. 239.961,18. Voor grauwe ganzen en kolganzen werd een bedrag vergoed van fl. 86.965,46. Wat opvalt is dat het totale schadebedrag in 1976 meer dan het dubbele bedraagt van een jaar daarvoor, namelijk fl. 858.039,44. Na ook nog eens fl. 114.500,- te hebben toegeschoven naar het Jachtmuseum te Doorwerth, werd de financiële positie van het Jachtfonds aan het eind van het boekjaar 1976 als precair betiteld.

1978

Het jaar 1978 gaf een totaal beeld te zien van fl. 603.400,- aan uitgekeerde schade voor zowel bejaagbaar als onbejaagbaar wild. In het oog lopende andere uitgaven waren fl. 331.965,93 voor de aanleg van wildkerende rasters op de Veluwe, omdat de wilde zwijnenschade - ondanks de drijfjachten die toen hoogtij vierden - de pan uitrezen. In dat jaar werd fl. 42.500,- geschonken aan de bouw van de zeehonden crèche in Pieterburen en fl. 500,- gereserveerd voor iedere uitgezette zeehond.

1979

De winter van 1979 was behalve erg koud ook erg gunstig voor het saldo van het Jachtfonds. Dank zij de strenge winter spekte de minister van Landbouw de kas met fl. 3.300.000,-.

En naast fl. 2.623.071,79 louter alleen aan uitgekeerde hazen- en reeënschade konden ook meteen de verliezen van de voorgaande jaren worden weggewerkt. In totaal werd fl. 3.236.802,28 vergoed voor onbejaagbaar wild plus fl. 384.631,01 voor bejaagbaar wild. De (onbejaagbare) ganzen staan in 1979 voor fl. 548.177,85 in de boeken.

1988

We zijn inmiddels aanbeland in de tweede helft van de jaren tachtig en de verslagen worden nu structureel weergegeven in miljoenen. In 1988 werden aan bedragen voor onbejaagbaar wild, voornamelijk ganzen, dassen en roeken fl. 1.853.598,61 uitgegeven. Het jaar daarvoor, in 1987, maar liefst fl. 2.999.098,11. Binnen acht jaar is dat bedrag dus vervijfvoudigd! In 1988 werden 992 aanvragen voor schadevergoeding van onbejaagbaar wild positief beoordeeld. Aan tegemoetkomingen voor schade veroorzaakt door bejaagbaar wild werd een bedrag uitgekeerd van fl. 568.915,57 voor 253 verzoeken. Werden er in 1975 in totaal nog maar 198 schadeverzoeken ingediend, in 1988 waren dat er 1245. In 1988 zijn de jaarlijkse bijdragen ten bate van het Jachtfonds uit de algemene middelen fl. 1.620.000,- en van de jachtaktehouders fl. 1.600.000,-. Voorlichting door en bijdragen aan schietbanen voor de Koninklijke Nederlandse Jagers Vereniging slokken dit jaar overigens weer fl. 416.853,26 op.

1989

In 1989 wordt voor fl. 177.267,63 aan toepassingen van maatregelen ter voorkoming van schade door onbejaagbaar wild en fl. 92.415,- aan gedoogovereenkomsten voor ganzen opgevoerd. De uitgave voor schade door onbejaagbaar wild is fl. 2.075.648,-, terwijl de uitgave voor bejaagbaar wild fl. 373.590,- bedraagt. Ook de bijdrage aan particuliere wildrasters is dat jaar fors, namelijk fl. 92.418,37. Voor overige wildrasters wordt nog eens fl. 331.635,09 neergeteld.

1995

We maken weer een sprongetje, nu naar het midden van de jaren negentig. De uitgaven onbejaagbaar wild worden voornamelijk gevormd door tegemoetkomingen in ganzen-, dassen-, roeken- en smientenschade. Ten aanzien van 1994 stegen deze uitgaven van fl. 4.477.489,- naar fl. 5.349.613,84 in 1995. Dit werd veroorzaakt door een stijging van het aantal verzoeken om een tegemoetkoming in de schade van 1712 in 1994 naar 2059 in 1995. Ook de gedoogovereenkomsten om graslanden later te maaien liggen goed in de markt en kosten de gemeenschap fl. 336.428,53 via het Jachtfonds. Schade door bejaagbaar wild kost in 1995 fl. 428.704,- terwijl voor wildrasters nog maar weer eens fl. 331.078,80 wordt neergeteld.

1998

In 1998 werden 2243 schadeverzoeken voor onbejaagbaar wild gehonoreerd en daar was een bedrag mee gemoeid van fl. 6.468.342,27. Daar bovenop stegen de gedoogovereenkomsten in drie jaar tijd van fl. 331.078,80 naar fl. 3.605.671,05.

Dit geld werd besteed in de provincies Friesland, Noord- en Zuid-Holland, Zeeland en het westelijk deel van Noord-Brabant voor het gedogen van overwinterende ganzen en besloeg 13.500 hectare. Er werden 367 overeenkomsten gesloten. Voor het bejaagbaar wild werd in 1998 fl. 162.751,- aan schade uitgekeerd.

Dat is weliswaar minder dan in voorgaande jaren maar daar staat tegenover dat er voor fl. 523.791,58 aan wildrasters en onderhoud daarvan, alsmede wildakkers en gedoogovereenkomsten voor herten werd uitgekeerd. Een soort 'wildbeheer' waar noch dieren noch de Veluwe beter van is geworden.

2002

En dan wordt alles anders. In 1999 verschijnt het eerste jaarverslag van het Faunafonds. Het is nog in een overgangsstadium en veel nieuws wordt er niet in gemeld. Maar dan. In 2002 blijkt het aantal verzoeken om een schade-uitkering voor zowel bejaagbaar als onbejaagbaar wild te zijn gestegen tot 5430 gevallen. Dit betreffen 1953 verzoeken op grond van de Jachtwet en 3477 onder vigeur van de Flora- en faunawet. Naast de gebruikelijke opgevoerde schadesoorten worden ook mezen, vinken, bergeenden, wilde zwanen, ringmussen, waterhoentjes en wat niet al, ingelijfd in de uitgekeerde schadetabellen omdat ze schade zouden hebben aangericht. De uitgekeerde schade bedraagt in de periode van 2001 tot en met 2004 respectievelijk €3.332.545,-, €4.406.162,-, €6.177.911,- en €4.239.434,- per jaar.

2003

De totale uitgaven van het Faunafonds in 2003 liegen er ook niet om. Naast €6.177.911,- voor schadevergoedingen voor beschermde inheemse diersoorten wordt er €3.006.549,- uitgegeven aan ganzenopvang-overeenkomsten en €329.515,- aan dassen en herten gedoogovereenkomsten. Grofwildrasters hebben nog steeds een vaste plaats in het uitgavenpatroon en bedragen dit jaar €228.158,-. Ook moet er dit jaar €1.524.685,- worden uitgegeven aan gewas-taxatie opdrachten vanwege de lawine aan verzoeken om een schade-uitkering. Al met al zijn de lasten van het Faunafonds gestegen tot €11.431.686,- in 2003, inclusief €3.006.549,- aan ganzen gedoogovereenkomsten aan boeren.

Het verdrietige van dit verhaal is dat er voor onderzoek en voorlichting/opleiding slechts €142.973,- wordt uitgegeven.

2004

In 2004 werd ongeveer €2.000.000,- minder uitbetaald voor schade door beschermde inheemse diersoorten dan in 2003. Een verklaring hiervoor zijn waarschijnlijk de herhaalde oproepen van jagerszijde, om direct na de invoering van de Flora- en faunawet in 2002 toch vooral alle schade hoe gering ook, te claimen. In 2004 lijken de scherpste kanten van die oproep er wel weer vanaf te zijn. Toch beliepen de totale lasten voor het Faunafonds in het jaar 2004 nog altijd €9.485.492,-, waarvan €3.045.803,- werd uitgegeven aan ganzen gedoogovereenkomsten. Voor alle ganzen tezamen werd daarbovenop een bedrag van €3.013.360,- als schadevergoeding uitgekeerd aan boeren. Het is niet voor niets dat ganzen in de agrarische wereld worden aangeduid als ' ganzen met de gouden voetjes'.

2005

De meest prominente ontvanger van schadevergoeding in dit jaar is ongetwijfeld minister Veerman van LNV zelf. Zijn boerenbedrijf 'Coördinijk Exploitatiemaatschappij bv' in Goudswaard incasseerde €3.454,- vanwege schade aan zomergraan door overzomerende ganzen.

De uitgekeerde schadevergoedingen voor alle soorten ganzen liepen in één jaar tijd op met €900.000,- tot €3.912.658,-, terwijl de uitgaven voor gedoogovereenkomsten voor ganzen en smienten is opgelopen met €2.834.196,- tot €5.880.000,-.

Conclusie

In 1975 claimden 198 boeren schade. In 2003 waren het er 5430. De conclusie die je kunt trekken uit de geschiedenis van dertig jaar Jacht/Faunafonds is dat steeds meer boeren zich een riante vaste positie hebben weten te verschaffen door hun inkomen systematisch aan te vullen met geld via schadevergoedingen. Dit alles was mogelijk dank zij de immer welwillende houding van het ministerie van LNV en van het Faunafonds.

De jagers zijn helemaal niet ongelukkig nu hun hobby door de vele ontheffingen om te mogen doden, weer als vanouds kan worden beoefend. De politici denken dat ze een geweldige bijdrage hebben geleverd aan het faunabeheer 'nieuwe stijl' door iedereen voor de gek te houden die geloofde in betere wetgeving. In werkelijkheid zijn wij er een bestuurlijke moloch rijker op geworden, die volledig ten dienste staat van boer en jager.

Rita Stockmann

Jachthutten.nl

Verboden bij te voeren

Op grond van de Flora- en faunawet is het bevorderen van de 'wildstand' door middel van bijvoeren verboden. Met het woord 'wild' in wildstand worden hier de volgende diersoorten aangeduid: konijnen, hazen, fazanten, patrijzen, houtduiven en wilde eenden.

Op verzoek van de Tweede Kamer is later alsnog in de wet opgenomen dat ook het bijvoeren van reeën, edelherten, damherten en wilde zwijnen verboden is. Daarbij is echter in de toelichting op het wetsartikel opgenomen dat dit verbod niet geldt voor het gebruik van lokvoer ten behoeve van de effectiviteit van het jagen volgens de 'aanzitmethode'. Jagen volgens de aanzitmethode houdt in dat de jagers zich (verdekt) opstellen in het veld en wachten tot het dier, dat ze willen doden, binnen schietafstand komt. Die toevoeging op het wetsartikel betekent dus dat er ook in de buurt van een hoogzit niet mag worden bijgevoerd, tenzij het gaat om een beperkte hoeveelheid 'lokvoer' die direct is bedoeld voor het lokken van dieren op het moment dat de jagers daar klaar zitten voor het afschot. Op andere momenten mag er dus ook bij een hoogzit niet worden bijgevoerd.

Tot 1 juli mocht er niet gejaagd worden op reeën, wilde zwijnen, edel- en damherten. Uitgestrooid voer kon dan ook niet worden gezien als lokvoer. Met andere woorden: In de periode voor 1 juli is het hoe dan ook verboden om (bij) te voeren. Toch hebben onze waarnemers de laatste weken onder andere het volgende voer in het veld aangetroffen: mais, aardappelen, bix, appels, brood, dode kuikens.

Illegale praktijken. Allemaal verboden dus!

